

стає одним із ключових напрямів у підготовці фахівців. Або ж набуває пріоритетності теза, що документ є основною складовою пам'яті спільноти. Ця відповідальність пояснюється і тим, що документознавець може працювати у різноманітних установах державної і недержавної форми власності, інформаційно забезпечуючи управлінську діяльність, відповідаючи за документообіг, а також у архівах, музеях, бібліотеках тощо. Отже, студенти спеціальності мають усвідомити одну із головних функцій документу – меморіальну. Від професіоналізму, принциповості співробітників архівів, документознавців установ залежить повнота та об'єктивність документальної презентації функціонування у просторі та часі спільноти як живої системи.

Список використаної літератури

1. Лікарчук про результати ЗНО в Україні: час кричати SOS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/society/2014/07/4/174158/> – Заголовок з екрану.

*Передерій І. Г., д-р іст. наук, доц.,
ПолтНТУ, м. Полтава*

ПРОФЕСІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУЧАСНОГО PR-ТЕКСТОЛОГА (ЗІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ)

Однією з важливих функцій діяльності сучасного професіонала в галузі публік рілейшнз є робота з друкованим та усним словом і безпосередня підготовка всієї сукупності PR-документів, публічних виступів. Грамотне використання методики їхнього написання стає необхідною базовою умовою професійної спроможності PR-текстолога.

Значною мірою ефективність PR-документів, а надто тих, які призначені для поширення через ЗМІ (медіа-кіт, прес-реліз, бекграундер, кейс-історія, факт-лист тощо), забезпечується спеціальним професійним інструментарієм, котрий дозволяє зробити текст такого документа високочитабельним, а отже, цікавим та зрозумілим цільовій аудиторії, для якої він, власне, й призначений.

Першим ученим-практиком, котрий запропонував правила створення читабельних текстів для ефективної соціальної комунікації, став американський науковець-консультант австрійського походження Рудольф Флеш – автор загальновідомої формули створення «тексту, що читається невимушено», званої як *індекс читабельності Флеша*. Ця формула дозволяє оцінювати характеристики тексту, які роблять його легким чи складним для сприйняття [1]. Врешті-решт, вона покликає боротися з помпезними, громіздкими й заплутаними за змістом писемними текстами. Сам Р. Флеш неодноразово наголошував, що в разі, коли представники сфери бізнесу писатимуть так, як вони говорять, їхні справи будуть набагато успішнішими.

Ця формула була первісно створена для англійської мови й виглядає так:

$$\mathbf{FRE = 206.835 - (1.015 \times ASL) - (84.6 \times ASW)},$$

де **ASL** – середня довжина речення у словах (англ. *Average Sentence Length*), а **ASW** – середня довжина слова у складах (англ. *Average Number of Syllables per Word*).

Для англійської мови значення індексу за шкалою FRES (*Flesch Reading Ease Scale*) 90–100 відповідає легкому тексту для молодших школярів, 60–70 – тексту, який можуть читати випускники школи, а тексти з індексом 0–30 призначені для людей з вищою освітою [2, с. 165].

Оскільки у слов'янських мовах (й українській також) середня довжина речення коротше, ніж в англійській (за рахунок меншого використання службових слів, таких як артиклі або допоміжні дієслова), а слова в середньому довші, було зроблено кілька спроб пристосувати цей індекс, наприклад, шляхом порівняння індексів, одержаних для оригінальних англійських текстів та їхніх перекладів. Наприклад, для російської мови формула Флеша була адаптована дослідницею Іриною Оборневою [3] і виглядає так:

$$\mathbf{FRE = 206.835 - (1.3 \times ASL) - (60.1 \times ASW)}.$$

Формула Флеша була запропонована її автором ще у 1943 р., а вже через п'ять років агентство Ассошіейтед Пресс перевіряло на складність за її допомогою власні матеріали. Згодом формула була вдосконалена й одержала назву тесту Флеша–Кінкейда – Flesch–Kincaid. (F–K):

$$\mathbf{0,39 \times ASL + 11,8 \times ASW - 15,59}.$$

За нею оптимальним вважається результат від 7,0 до 8,0. Він означає, що текст зрозумілий для учня 7–8 класу. Формула F–K використовувалася армією США для оцінки складності технічних інструкцій і з 1978 р. стала військовим стандартом Міністерства оборони. Згодом у кількох американських штатах на законодавчому рівні було запроваджено обов'язкове використання цієї формули для укладання текстів страхових полісів, які мали відповідати певному показнику F–K (текст мав бути зрозумілий 14–15-літньому підліткові. Наразі дотримання відповідних показників F–K є загальною вимогою в багатьох інших країнах для найрізноманітніших за сферою застосування документів – юридичних, страхових тощо. Ця ж вимога стосується й документів, призначених для сфери зв'язку із громадськістю.

Ще одним ефективним інструментом впливу на масову аудиторію є **фог-індекс або індекс туманності (Fog Index, Fi, Gunning fog index)**. Інколи його ще називають індексом складності тексту. Формулу визначення фог-індексу розробив Роберт Ганнінг. Цей показник прийнятий в англомовній журналістиці (англійською «фог» – туман) і служить для визначення ступеня «читабельності» текстів.

Фог-індекс залежить від середньої довжини речень і процентного співвідношення слів, що складаються з трьох і більше складів. Індекс визначається на основі кількості речень як мінімум у двох уривках тексту по 100 слів кожен. При цьому кількість слів в уривках ділиться на число повних речень. Потім рахують кількість слів, що складаються з трьох і більше складів (за винятком слів, що

починаються з прописної літери, а також складних слів), а одержані результати підставляють у таку формулу:

$$Fi = (Nws + Nwt) \times 0,4,$$

де **Nws** – середнє число слів у реченні тексту, **Nwt** – середнє число слів із довжиною 3 та більше складів, (які припадають на одне речення тексту).

Чим менше значення Фог-індексу, тим краще сприймається текст. Наприклад, бали читабельності від 6 до 17 відповідають розумінню читача від учня середніх класів школи до студента останнього курсу вишу. Отже, простим для розуміння вважається текст від 6 до 12 балів. Якщо ж цей показник вищий – текст є складним. Не менш важливо стежити за довжиною параграфів – вона теж не повинна бути надмірною. Середня довжина параграфа тексту визначається діленням загального числа слів у тексті на число параграфів. Ідеальний параграф повинен містити 50–70 слів (3–4 речення) [2, с. 166].

Сфера публік рileyшпз передбачає комунікацію не лише через писемні (документальні) тексти, а й за допомогою усної її форми. Під час складання текстів, призначених для усного виголошення, PR-текстологові стане у нагоді формула аудіосприйняття тексту (**ФАТ-індекс**), розроблена Ірвінгом Фангом, яка дозволяє визначити, наскільки ефективно текст сприймається на слух. Необхідно підрахувати середню кількість слів у реченнях обраного уривка (односкладові слова не враховуються). Як і індекс читабельності Флеша, індекс ФАТ приблизно визначає рівень освіти слухача, що дозволяє йому без труднощів сприймати зміст почутого. Фанг встановив, наприклад, що для нормального сприйняття телевізійних новин ФАТ-індекс має становити близько 12 одиниць.

Використовуючи формули для визначення фог-індексу та ФАТ-індексу, слід пам'ятати, що вони також створювалися для англomовних текстів. Отже, необхідно робити поправку на вищий рівень інформативності англійської мови порівняно з українською приблизно на 20 %.

Тести на читабельність і сприйняття тексту на слух дають лише приблизні уявлення про те, наскільки повідомлення зрозуміле цільовій аудиторії. Використання жаргонних виразів, спеціальної термінології і діалектизмів ускладнює розуміння тексту, навіть якщо результати тестування за Флешем, Ганнінгом і Фангом свідчать про зворотнє. Безумовно, не слід переоцінювати значення цих формул: вони лише допомагають авторам визначити, наскільки їхні матеріали співпадають із можливостями цільової аудиторії щодо читання й розуміння. Ці індекси є кількісними й об'єктивними показниками, які характеризують один із аспектів стилю викладу матеріалу PR-фахівцем.

Список використаної літератури

1. Flesch R. A new readability yardstick / Rudolf Flesch // Journal of Applied Psychology. – 1948. – № 32. – P. 221–233.
2. Інтеграція права та інформатики: прикладний і змістовий аспекти: монографія / В. Г. Іванов, В. Ю. Шепітько, М. Г. Любарський та ін.; за заг. ред. В. Г. Іванова, В. Ю. Шепітька, В. В. Карасюка. – Х.: Право, 2012. – 248 с.
3. Оборнева И. Автоматизация оценки качества восприятия текста / И. В. Оборнева // Вестник Московского городского педагогического университета. – 2005. – № 2 (5). – С. 23–31.